

MOSSELEN TREKKEN, ZWAAR BESTRAFT

Antoon Vandamme

Antoon Vandamme

Oud-voorzitter vzw. De Scute (Blankenberge)

Waterkasteelstraat 1 bus 7, 8370 Blankenberge

Tel.: 050 41 36 27

E-mail: antoon.vandamme@skynet.be

EEN VONNIS VAN DE KAMER VAN HET BRUGSE VRIJE 29 JANUARI 1756

In 1756 is er hongersnood in de Blankenbergse vissersgemeenschap. Op 22 januari worden Bartholomeus Strobbe, visser, woonachtig te Blankenberge, 46 jaar, én zijn dochter Marie Strobbe, 16 jaar, door de 'kustwacht' betrappt bij het trekken van mosselen aan de rijshoofden langs de oostzijde van Blankenberge.

Het trekken van "*mosselen caracollen ofte krabben*" was ten strengste verboden met een "placcaert" dd. "*1 augusti 1729*" van "*Syne Majesteit Carel, by der gratie Godts Rooms Keyser*" (fig. 1). Een maatregel om "*de dycken, de zee-wercken, de rys-hoofden ende haegen*" te beschermen. De straffen: eerst een boete van zestig pond parisis, dan "*banissement*", en tenslotte de "*peene van geeseling*".

Vader en dochter Strobbe worden van Blankenberge overgebracht naar de gevangenis van Brugge en daar afzonderlijk verhoord. Hun verhoren zijn in het manuscript in twee afzonderlijke verslagen opgenomen (fig. 2). Ze verklaren beide dat ze de mosselen trokken "*op verzoeken van moeder die van zes maanden bevrucht was, en een vieze goeste had*".

Als een zwangere vrouw trek heeft in eten en dat niet krijgt bestaat er gevaar, zo dacht men, dat het kind een "*goesteplekke*" zou hebben bij de geboorte, bv. een wijnvlek of een druiventak.

Er was inderdaad honger in het gezin. De eerste twee vrouwen van Bartholomeus zijn jong gestorven en zes van de kinderen zijn gestorven voor hun achtste jaar. Inderdaad wordt er een meisje, Andrea Strobbe, geboren op 30.07.1756.

Carinthien, van Carniole, van Luxembourg, van Gueldre, van Milaan, van Wurtemberg ende Teck, van hooghe ende leeghe Silefien, van Athenen ende van Neopatrie; Prince van Zwabe; Marck-grave van het H. Ryck, van Bourgu, van Moravien, van hooghe ende leeghe Luficien; Grave van Habsbourg, van Vlaenderen, van Anthonis, van Tirol, van Barcelona, van Ferrete, van Kybourg, van Goricien, van Rouffillon ende van Cerdagne; Pals-grave van Henegauwe ende van Namen; Heere van Marche, van Slavonien, van Port-Naon, van Biscayen, van Molines, van Salins, van Tripoli ende van Mechelen; Dominateur in Aflen ende in Afrikaen: Aen alle de gene die dese tegenwoordige fallen sien, Salut: Alloo onse lieve ende wel-bemide die Geestelijcke ende Leden onser Provincie van Vlaenderen, Ons seer oodmoedelijck hebben verhoort, ten verfoecke van Burghmeesters ende Schepenen ons Landen van den Vryen, dat de Duynen, Zee-dycken, Ryshoofden ende andere werken dienende tot wederhouden van de Zee daegelijckx worden verkrant ende gediſtrauert, niettegenstaende hunnen forghvuldigen toelicht, de boeten ende verbeuten gellatueert tegens de gene die schendende de floeten, houten, ryfers, weghvoerende ende draegende by de Placcaerten van onse glorieuse Voorfaten in daeten 7. September 1631. ende 1645. staende in den eersten Placcaert-boeck der voorfeyde Provincie sel. 400. ende 404. misgaeders by de respectieve Ordonnantien politieke van de voorfeyde Burghmeesters ende Schepenen van den Vryen, in daeten 14. November 1665. 14. April 1700. ende 15. September 1714.

Seu d't, dat Wy (by adviſ van onsen Privien Raedt ende ter deliberatie van onse seer-lieve ende seer-bemide Suller MARIA ELISABETH by der gracie Gods Coninglijke Princelſſe van Hongaryen, Bohemien ende van beyde de Sicilien; Aerts-Hertoginne van Oostenryck, &c. onse Stadhouderſſe ende Gouvernante Generale van onse Nederlanden) omme te voorkomen alle onhylen ende onschimpe schade, die Wy ende geheel onse Provincie van Vlaenderen zouden komen te lyden door de doorbraecke van de Zee, hebben gellatueert ende geordonneert, ſoo Wy statueren ende ordonneren by desen de naervolgende punten.

Ten eerſten, dat niemant wie hy zy hem en vervoorende van eenige floeten, ryfers, houten van de hoofden ofte ryfwerken van de Duynen, te verleggen, op te breken, wegh te voeren ofte met hem-lieden te draegen, 't zy te ſchepe, te waegene ofte andersints, op de verbeute van den ſchepe, peerden, waegene ofte bagge ende andere daer-inne dat-ſe bevonden ſouden weſen, ende dat daer-en-boven de Overtreders geſpelt ofte capiteelſelijck geſtraft ſullen worden naer de gelegenthyt van den ſaite, ende ſoo den Rechter goetduncken ſal, ſoo oock geſpelt ende geſtraft ſullen worden de gone, in wiens huyſ daerelijcke floeten, hout oft ryfers ſullen gevonden worden, 't zy die vervrocht zyn gewoelt op het ſtraenge gevonden ofte geſmeten, ofte dat die geroelt ofte gerepareert ons te

Placcaert van Synne Majesteit tot conservatie van de Duynen ende Zeedycken.

Van den 1. Auguſti 1729.

CAREL by der gracie Gods Rooms Keyſer altydt vermeerder des Ryckx, Coninck van Duytſlandt, van Caſtilien, van Leon, van Arragon, van beyde de Sicilien, van Hieruſalem, van Hongariën, van Bohemien, van Dalmatien, van Croaticen, van Slavonien, van Navarre, van Grenade, van Toledo, van Valentien, van Gallicien, van Majorquen, van Sivilien, van Sardaignien, van Cordube, van Corſicque, van Murcie, van Jaën, van Algarben, van Algezire, van Gibraltar, van de Eylanden van Canarien, van de Indien ſoo Orientale als Occidentale, van de Eylanden ende valle Landen der Zee-Oceane; Aerts-Hertogh van Oostenryck; Hertogh van Bourgondien, van Lothryck, van Brabant, van Limbourg, van Seirien, van

Het V. Deel.

F f f f

Ca-

verweken aldaer ende op de Duynen, Dycken ofte daer ontrent zyn liggende.

Ten tweeden onderrecht zynde, dat de gone treckende Caracollen, Moſſien ofte Crabben aldaer meel onſaacke geven tot het breken ende delſtuieren van de voorfeyde zee-werken, ryshoofden ende haegen by het los maecten van de floeten, ryfers ende houten, Wy verbieden wel expreſſelijck, ſoo Wy verbieden by dese onse Ordonnantie ende Statut, dat niemant van wat ſtaet ofte conditie hy ſoude mogen weſen, hem ſal hebben te vervoorden van te trecken eenige Caracollen, Moſſien ofte Crabben op ofte ontrent de voorfeyde zee-werken, ryshoofden ende haegen, op pene voor de eerſte maal te verbeuten de boete van t'ſtegh ponden parils, een derde t'onſen profyte, een derde ten profyte van den Aendaerger, ende een derde ten profyte van den Bailliu, Berycker ofte Officier exploiteur; voor de tweede van bannifſement; ende voor het derde maal op pene van geſpeltge oft andere arbitraire correctie, naer bevindt van het ſaite, boven de verbeuten ende confiscatie van de ſchuyten, peerden, waegens, baggen ende andere, wel verſtaende, dat die, niet machigh en ſullen zyn te betacelen de voorfeyde boete, extraordinairlijck ende ter discretie van den Rechter corporeelijck ſullen geſtraft worden.

Ten derden noch bericht zynde, dat'er vele hun vervoorden hunne Peerden, Koeyen, Calvers, Lammers ende andere Beſſien te laeten loopen ende paltueren op de Duynen ende Zee-dycken tot groot ſchade van de ſelve, die daer deure in groot perickel van deurbraecke geſelt worden, ordonneren ende ſtatueren Wy voorders, dat'er niemant Peerden, Eſels, Offen, Koeyen, Calvers, Lammers, Swynen ofte andere Beſſien en ſal dryven ofte laeten paltueren in de Duynen ofte eenige Zee-dycken, t'elckens op de boete van t'ſtegh ponden parils, te repartieren als vooren, dat de Overtreders ſullen gecondemneert worden in alle ſchaden ende intereſten, hunne Goederen ende Beſſien tot recouvre preſcriabelijck geſchietende ende bevaert, ende die de ſelve ſchaden ende intereſten met de boeten niet konnende betalen, ſullen extraordinairlijck geſtraft worden ter arbitrage van den Rechter.

Eyndelinge geïnformeert zynde, dat de ſelve Duynen ende Zee-dycken merckelijck verkrant worden ende vervolgen tot verdoer van de ovenieringen, de vruchtbare Landen ende Woeden daer aen paciende, de ſelve Duynen naemtelijck ontbloot zynde van halm dooren, Vliender ende ander duyn-gewas; Wy, omme daer aen te voorkomen ende te verhoeden alle deurbraecke, ordonneren ende ſtatueren noch, dat niemant wie hy zy hem ſal vervoorden eenigen halm te ſnyden, trecken ofte uyt-graven, mitgaeders te kappen, afbreken ofte ſnyden eenige doornen, vliender ofte andere duyn-gewas, ende die niet 't ſelve bevonden ſal worden, oft verkrant ende verborgen t'hebben in ſyn huyſ ofte andere plaette, ſal geſtraft worden met bannifſement, geſpeltge ofte andersints naer t'eigentien van het ſaite.

Bevelende ende belattende onse Magiſtraten der Stadt Brugge, als

F f f f

Van

van den Lande van den Vryen, van Oultende, van Nieupoort ende van Blanckenberg, d'handt te houden aen d'executie van onse vooreſeyde geſtatueerde punten, ten dien eynde te doen doen de publication daer het behoort, ende te procederen tegens de Overtreders van diere, by executie van de penen aldaer geſtatueert, ſonder faueur, diſſimulatie ofte verdrag, ende wel naemtelijck aen ons vooreſeyde Magiſtrat van Blanckenberge, van tydt tot tydt ende ſingularelijck, dies aenſochte zynde by Burghmeesters ende Schepenen van ons vooreſeyde Land van den Vryen, ter interventie van deſſelſ Gecommitteerde te doen vultate in de huyſen van de Perſoenen, die ſy ſullen denonmeren ſuſpect te weſen, van in eenigen deele plichtig te zyn van de ſaken hier voorens geroert, omme t'eynden dies by hun van Officie wege tot laſte van de Overtreders geprocedeert te worden, ſonder eenigh verdrag ofte diſſimulatie, ſoo Wy ingelijckx bevelen ende belaten aen alle Baillius, Beryders ende Officieren, hun pontuelijck aen alle t'gene voorſeyt is te conformeren ende reguleren, ende d'Overtreders te vervolgen ende executeren ſoo by daeghe als by nachte, ſonder de minſte oogduyckinge, connivente ofte diſſimulatie, op pene voor den eerſten keer van geſpeltgeert te worden van hunne Officieren voor den tydt van een jaer, ende den tweeden keer van abſolument daer van gdeportent ende van ewelijck verklaert te worden inhabil van eenige andere te mogen bedienen; Onbieden voorts ende bevelen aen onse seer-lieve ende getrouwe die Hooft-Preſidenten ende Luyden van onse ſecreten ende grooten Raeden, die Preſident ende Luyden van onsen Provinciaelen Raede in Vlaenderen ende aen alle andere onse Juſticieren, Officieren ende Ouderdamen wien het aengaen ofte raacken ſal, dat ſy dese onse tegenwoordige Ordonnantie volbrengen ende achtervolgen. *Want Onse alſe griffijt*, Des t'oorconden hebben Wy daer aen doen hangen onsen grooven Segel gegeven in onse Stadt van Bruffel den eerſten Auguſti in t'jaer ons Heeren een duytſent ſeven hondert negen-en-twintich, ende van onse Rycken, van het Keyſerryck het achtiende, van Spagnien het ſes-en-twintichde ende van Hongaryen en Bohemien het negentiende: Was gepapheert, *De Baill. v. nedervlaets* ſont geſchreven, *By den Keyſer ende Coninck*, onderſceekent, *F. Gaffin Corvelier*.

Altes gepubliceert in't Conſſerie van den Raede in Vlaenderen, den 11. Auguſti 1729. Onderſceekent, J. B. Michel.

Fig. 1. Placcaert van Synne Majesteit tot conservatie van de Duynen ende Zeedycken van den 1 augusti 1729" (Varenbergh, 1740: pp. 591 - 594).

De rechter C. Degheldere verwijt hen dat ze er “*professie*” van maakten en dat ze met de mosselen naar Brugge trokken om op de markt te verkopen. Bartholomeus ontkent. Marie bekent eerst en trekt dan die bekentenis gedeeltelijk weer in. Ze tekenen hun vonnis met een kruisje.

Op 29 januari 1756 valt het vonnis: ***“Naer lecture ende rapport wiert gheresolveert Bartholomeus Strobbe te condemneren in de ghevangnisse te peniteren te water ende te broode den tijd van veerthien daghen ende syn doghter Marie Strobbe gedeurende den tijd van acht dagen nae beide deselve in de Camer voor Godt ende de justitie op ghebooghen knieën vergiffenis hebben ghe-vraegd ende te gheven een scherp vermaan”***. Actum in Camer den 29 january 1756. Getekend: C. Degheldere”.

REFERENTIES

Rijksarchief Brugge, Academiestraat 14-18, Reg Vrije, 17025 en 17026

Varenbergh, J.A. (1740). Eersten deel van den vierden placcaet-boeck van Vlaenderen, behelsende alle de placcaeten, ordonnantien ende decreten, geëmaneert voor de provincie van Vlaenderen, sedert 't jaer 1684 tot ende met 1739.

Fig. 2 Verslag van de verhoren van Bartholomeus Strobbe en zijn dochter Marie Strobbe, inclusief het vonnis (Rijksarchief Brugge).